

2. A tűzifa 6^I széles, 6^I magas és 3^I mély vegyes hasábu ölekben szolgáltatik ki.

3. A földilletmény ott, hol természetben ki nem szolgáltatathatik, holdankint 5 — öt — forintjával váltatik meg. Ugy a földilletmény, valamint a lakpénz és failletmény a nyugbérbe nem számíthatók be.

4. Az erdőlegények a kezelésnél alkalmazandók és nyugbérre igényt nem tarthatnak. Előléptetés esetében azonban e minőségben töltött szolgálati éveik beszámíttatnak.

5. A két erdőhivatal kerületében alkalmazott erdő-őrök együttvéve összesen altiszti testületet képeznek, bérük az állomásokhoz kötve nincsen, úgy, hogy ugyanazon állomáson sorozatjuk szerint a magasabb bérosztályba léphetnek elő, mely előléptetésnél azonban minden üresedésbe jött második állomás a sorozat tekintetbevétele nélkül a legképesebb és legérdemesebb egyénnel töltetik be.

6. Az erdő-őrök lótartási illetményei csak azon esetre szolgáltatnak ki, ha egy lovat tartanak. Ujon kinevezett erdő-őröknek vagy olyanoknak, kik lovukat szerencsétlenség folytán elveszítették, a ló-beszerzésre egy negyedévi idő engedtetik, melynek eredménytelen eltelte után a lótartási átalány beszüntetendő.

A lakosság miveltégi állapotának befolyása az erdőgazdaság sikerére és jövedelmezőségére.

(Folytatás.)

2. Hol a lakosság mára miveltség azon fokára emelkedett, hogy rendeltetése célját abban leli helyesen, miszerint tisztességes munka és szorgalom által felhasználva a természet által nyuj-

tott helyzetet, magának lehető legjobb jelent biztosítani igyekszik, anélkül, hogy ezt másnak, vagy talán éppen saját utódainak jogtalan károsításával tenné: ott a viszonyok igen lényegesen javulnak, mert olyan helyt az erdőbirtokos helyzete már az által is tetemesen könnyítve van, hogy hasonló fizetés mellett szakértőbb embereket állíthat gazdasága vezetésére, mert a tőle nem függő kényelmesebb körülmények által kárpótolva lesz azoknak magasabb kíváncsága.

Továbbá szakértő, értelmes munkások állván rendelkezésére, mindennemű munka sokkal sikeresebben elővehető és foganatosítható; a munkabérek szabályozhatóbbak, mi az ellenőrködés lehetőségét eszközli; s értelmes munkásnép és környezettel lévén a személyzet körülvéve, az önérzet nem szunyadhat oly gyakran s hamar el, a csábító alkalom nem kínálkozik annyira; a munkás megrovidításáról szó sem lehet, s ez is, csak szorgalmas legyen, fenttarthatja magát, jóléte emelésére működhetik.

Az erdővagyon tiszteletben tartása szabad rendelkezési módot nyújt az azzal megbizottak kezébe; a leghelyesebb beosztások vihetők keresztül, a leghelyesebb erdőgazdasági czélok tűzhetők ki feladatul; az „intézkedések“, „javaslatok“ hajótörést nem fognak szenvedni a keresztülvitelben, mert alkalmas erők ily helyre mindig találhatók, s ily helyen mindig akad elég munkaerő.

Ily helyt az erdőgazdaság productumai iránt nagyobb és változatosabb a kereslet, nő tehát ezzel az értékesíthetés könnyebb és hasznosabb volta.

Az erdő leghelyesebb rendeltetésére használtatik, s az ezzel kapcsolatos munkáltatás által az anyagi és erkölcsi jólét emeli. Szóval, sikeres magán- és nemzetgazdasági szempontból és jövedelmezősége legnagyobb.

Mindezen kedvező eredmények sokszorozódott mérvben jelentkeznek továbbá ott, hol az erdőgazdálkodás behozatala nem pusztán a józan felfogás és helyes gondolkodás, szelidebb erkölcsök kifolyása, de a szükség kérlelhetlen logikája érlelte meg arra a viszonyokat, törte meg annak útját az egyesek agyában.

Ilyen a körülmény pl., hogy annál világosabban szólhasunk ott, hol a lakosság tulnépesedése folytán akarva nem akarva az erdőgazdaságra kelle visszatérni, miután a szántóföld és rétkép használni akart feltétlen erdőtalajok e tekintetben már kimerültek, a létfenntartás végett azonban minden módot meg kell ragadni, tehát : erdősitni kell, a meglevő erdőket óvni kell és gazdálkodni azokkal, hogy legalább az alanti alkalmasb szántóföldek használati értéke oltalmaztassék s emelkedhessék ez által ; a kopár, haszon nélküli oldalak pedig kietlen kinézésöket veszítve, a jelent kellemesbbé tegyék, a jövőre nézve pedig a haszon kutforrásai legyenek.

A hol beállott ezen körülmény : a jelen siralmas helyzet ugyan az erdőgazdaságra nézve, de egy jobb jövőre való kilátás több mint bizonyos, miután a szükség nagy mester, ez tanít, ez oktat a leghelyesebben. A kárán okult nép, gondos gazdálkodó leend. (Ily befolyás uralma alatt hiszszük a hirhedt virágzó német erdőgazdasági állapotok létrejövetelét.)

Ily körülmények közt az államgyámkodás is a minimumra szólhat és mégis aránylag legtöbb lehet annak eredménye. Legfeljebb odáig terjedhet ki, hogy a szokásos mérsékelt megadóztatás avagy teljes adóelengedés által serkentőleg hat a beerdősitésekre, míg az erdőgazdaság javuló állapota az idő és mivelődéssel magától is lépést fog tartani.

A mondottakat röviden összevonva :

A lakosság miveltségi állapota ott, hol az erdők még bántatlan állapotban vannak, hol túl-

bőven fordulnak elé ősrengetegek, jelenben nem foly be ugyan egyáltalában az erdőgazdaságra, de igen nagy kihatása van a jövőbeli erdőgazdaság sorsára, miután talán feltétlenül erdőkép kezelendő területek is letaroltathatnak, miket aztán erdőgazdasági céljának visszaadni, a dolog természeténél fogva, igen nehéz.

Ha pedig ilyen helyt a lakosság netalán már miveltebb lenne (a mi alig képzelhető), önmagától rájön, hogy mit kell tennie itt, a mig és hol csak szükséges; de az erdőgazdaság célját ekkor sem téveszti szem elől, igyekszik ugyanis még az irtást is jövedelmezővé tenni.

Ellenben pedig az arra hivatottaknak lenne feladata, ha szükség karhatalommal is meggátolni minden olyan káros miveletet, mi tán a jövőre rontólag hatna ki.

Hol pedig mintegy erőszakkal akarjuk bármi oknál fogva is meghonosítani az erdőgazdaságot, ezzel annál csinnjában kell kezdetben eljárni, minél miveletlenebb a nép, melyre munkáltatás tekintetében közvetlenül utalva leendünk. Egyelőre csak az erdővédelem és ápolásra, a zilált birtokviszonyok teljes tisztázására szorítkozzék az erdőgazdaság, s csakis azután, ha ezek által a nép józan észéhez utat törhettünk, kell elővenni a kezdetben kisebb, később nagyobb és nagyobb erdőgazdasági miveleteket, a mint t. i. sikerült több-több ügyes és értelmes munkást nevelni a környék lakóiból. Mindig pedig legfőbb feladat legyen a lakossággal megértetni, hogy ő az erdőgazdaság után van hivatva létét fentartani (ha t. i. áll ezen körülmény valóban és nem aljas magán haszonlesés akar egy jobb, kényelmesebb életmódot elzárni az egész vidék lakóitól), és igyekezzék tehát életmódját, igényeit, hajlamait, testi ügyességét ez irányban kifejteni.

Hol pedig a lakosság miveltségi állapotának a minden részről érezhető közóhajnak kifolyása az, hogy

valamely rongált erdővagyonban az erdészeti elvei érvényesíttessenek, hogy egykor hasznót hozó erdőgazdaság tárgyává tétessék az, ott a legkönnyebb azt diadalra juttatni, csak itt is figyelni kell ám, hogy gondatlan vagy czélszerűtlen miveletek a közvéleményt el ne fordítsák az ügytől.

Általános feladatok pedig hogy:

Minden jóra való szakember, a ki csak teheti, az erdészeti elveket népszerűsíteni igyekezzék saját körében.

Továbbá pedig, miután a mai társadalmi korban az államhatalomnak sokképen módjában áll, és feladata a népek jólétéről gondoskodni, igen óhajtható lenne, ha az erdészeti fontossága is az illető vidékekre nézve olyképp beláttatnék, mint történik ez — tegyük fel — a mező- vagy szőlőgazdasággal.

Ennek érdekében is tehát a tisztán erdőgazdaságra utalt hegyvidékeken alsóbb erdészeti tanfolyamok nyitvatnának egészen egyszerű és gyakorlati szervezettel; megbizván e mellett egyes alkalmas és ügybuzgó embereket, hogy csakis arra szenteljék idejüket, miszerint helyenként minél több alkalmas és ügyes munkásokat képezzenek az erdőgazdaság számára.

A népszerű vándor felolvasások tartása is, mint melyek legalkalmasabb rugók valamely tudomány főbb elveinek népszerűsítésére és elterjedésére, szintén kívánatos volna az erdőgazdaság érdekében, miben a kezdeményezés honunkban szintén az államot illetné leginkább.

A népszerű szakkönyvek általános terjesztése, melyre nálunk a földmívelési és cultusministeriumok vannak hivatva.

Végül pedig legfőbb, mi mindezen óvszereknek is alapját képezi, hogy az elemi népoktatás kérlelhetlenül

vitessék keresztül a hegyvidék lakói közt is, mint kik idáig ezt honunkban néhol csaknem teljesen nélkülözik. A felekezetiség lidércz nyomása miatt rendesen, mert e nélkül a jó iránt fogékony lelket képzelni sem lehet.

E tárgynál eszünkbe jut a „Mérei“ aláírással az „Erdészeti Lapok“-ban 1870. év III. füzetében „Erdélyország erdeinek állapota“ czim alatt megjelent közlemény azon része, hol a népnevelés szükségessége erdészeti szempontból is hangsúlyoztatik. (L. 97. old.) S bár az e tekintetben ott felemlített nehézségek ellen legalaposabb cura a szétszórt lakóknak egy csoportba való commassalása lenne, azonban addig is, míg ez kivihető lenne, ajánlatosnak véljük az ilyen szétszórt lakásokból álló hegyvidéki községekben az általánosan szokásban álló téli iskoláztatás elve alól kivételt tenni, és kiválólag nyári iskoláztatást rendelni el, miután a szegény népnél még az öregeknek sem jut ki néha a téli meleg ruha, bocskor, annál kevésbé az apró porontyoknak. Ez intézkedés egyelőre nagy ellenszenvre találna talán a népnél, miután megvannak szokva annyi felé legeltetni nyáron át marháikat, mint a hány gyerek van a háznál; de épen, hogy ez se történhessék, de sőt a sokkal helyesebb és takarékosabb együttesordáztatásra is legyenek ezáltal mintegy kényszerítve, óhajtandó volna e tervnek közigazgatásilag való kivitele mielőbb.

Végszó.

Hogy az elmondottaknak még nagyobb nyomatékot szerezhessünk, egy némely dolgot még jobban részletezve kell hangsúlyoznunk rövid végszavunkban.

„Szóbeszéd az egész“, gondolhatja ugyanis, a ki felületesen szeret gondolkozni, „jöhet is még holmi miveltségi állapot kérdésbe az erdei munkásnál!? Hisz, jó favágónak lenni a legkönnyebb mesterség!“ Igen ám, ha csak a favágásról lenne

kérdés itten! De a mai helyes erdőgazdasági elvek által követelt különféle munkáltatások között csaknem az utolsó helyet foglalja el a favágás simpla tudománya, bár ehez is nem kis foku ügyesség szükséges! Mindezt belátni, felfogni helyesen csak akkor vagyunk képesek, ha módunkban volt valamely nagyobb erdőgazdaság körébe hosszabb ideig időzni. Ekkor fogjuk belátni ugyanis, hogy miveletlen lakosok közt a lépten-nyomon előjövő legeltetési kihágások, s az értelem nélküli munkások és közegek miatt csaknem lehetetlen ugy az erdővédelem, mint mivelés gyakorlati keresztül vitele olykép, mint azt a jó elmélet parancsolná.

A legeltetőnek nem legeltetés, de minél nagyobb kártevés a célja. A miveletlen csösztt nem a kártevés jó indulatu megátlása, vagy méltó büntetése, hanem a személyes bosszu, vagy a netalán kínálkozó néhány garasnyi haszon után való vágy vezérli tetteiben.

Hol aztán a természetes felujítás sem sikerül, gyakran a legkedvezőbb természeti viszonyok daczára is; ott a sokkal több gondot, utánjárást igénylő mesterséges ertési módokért ki merne felelősséget vállalni?

Az erdész nem fog erre örömet vállalkozni, mert ha sikert akarna felmutatni, talán minden munkása mellé magának kellene állani, hogy nemcsak tudatlanság, de néha a rosz akarat káros kihatását is némikép paralizálhassa. (Nem ügyelnek a mag jó elállására, nem mivelik meg a talajt kellőleg, nem vetnek mindenüvé, a kellő mértéket nem tartják meg. Roszul emelik ki az ültönczöt, megszáradni hagyják a gyökerét, roszul ültetik el, mind megannyi ok, hogy valamely ertés meg-
hiusittassék.)

A birtokos pedig, ha ily kétes a siker, nem lesz nágyon hajlandó nagyobb összegeket szentelni az ilyen célokra, annyi-val is inkább, mert annak rendesen más fogja gyümölcsét le-

szedni. De azért mind ennek az erdőgazdaság iszsza meg a levét, ha most nem, majd máskor.

A kihasználásnál vagy termelésnél, ha inkább a nyers erő is jön számba, de még is tagadhatlan, hogy a faejtésben, feldolgozásban, az anyagok osztályozásában, rönkök és szálfák előkészítésében, a szükséges gyakorlati fogások megérthetéseire és alkalmazására s a munka érdekében szükséges erő-gazdálkodás érdekében bizonyos fejlettebb értelmi és testi ügyességre van szükség, a mit ismét a miveltebb nép bővebb mértékben bír, a nem miveltnél.

Eszköz tekintetében főkép az usztatandó rönk és szál-fára nézve az ügyes fejszés mindig a fűrészkes elébe teendő, miután a döntéskor már egyszersmind az usztatás, főkép pedig a közelítés- és csusztatásnál oly előnyös ék, avagy kúpszerű „legömbölyítést” csakis ez végezheti. Fejszével pedig a miveletlenebb nép is hamarább képes ügyesen termelni, mint fűrészszel.

De már a „hosztolás” (szabdálás?) miveletlen, ügyetlen munkásokkal nagyon meg van nehezítve. Itt a fejszével való forgácsolás már káros, ajánlatosabb tehát mindig a fűrész. Azzal pedig könnyen, gyorsan és szabályosan dolgozni (főkép vastag törzsek elmetszésénél) értelmi ügyesség is kívántatik, különben még betanítani is igen nehéz erre valakit.

A mi pedig a ki- és tovaszállítást illeti, ez miveletlen munkásokkal ritkán eszközölhető a képen, hogy abból ugy a munkás, mint a munkaadó haszonra számithasson; mert mindent tengelyen, ígás erővel hozni ki, igen kezdetleges, költséges és néhol lehetetlen is. Ez mindig költséges utak építését igényli, s még is, ha nagy a szállítás: nedves időben igen sáros, hidegben igen sik, nagy hóban járhatlan s a miveletlen nép inkább kész éhezni is, hogysem ilyen helyre menve, gyenge jószágának lábát reszkirozza.

A közelítésnél pedig volt alkalmunk néha látni, hogy

10—12 értelmetlen munkás sem volt képes 4—5 értelemmel ütenyre dolgozó munkással versenyezni. Sőt néhol az egész lakosság oda állítható lenne egy értelmes munkavezető nélkül, s még sem boldogulna, főkép ha még tökéletlenkedik is hozzá.

A csusztatás és usztatáshoz szükséges művek, szabályozások s más eléforduló építkezések pedig majdnem az utolsó ott alkalmazandó munkásban is némi értelmi fejlettséget tételeznek fel, mi rendesen több, mint mennyit igen sok hegy-vidéki lakóinknál lelhetünk.

Csusztatásnál sok szerencsétlenségnek volt már okozója a tudatlansággal együtt járó ügyetlenség; usztatásnál meg néha kiszámíthatatlan károkat okozhat a nép miveletlensége. Értelmetlen nép ugyanis rendesen tulságos vallásos butaságban szenved; a bigottság és paphatalma igen nagy ő nála. Gyakran a legkedvezőbb vizállást kell e miatt elszalasztani (hol ezereket lehetne különben megnyerni), s miért? mert véletlenül épen vagy egy Szent-Miklós ünnepet hirdetett akorra a pap (mi miveletlen népnél legtöbbször megesik, mert ott legtöbbször vannak az ur dicsőítésére „szent heverdel“ napok), s dolgozni ilyenkor megbocsáthatlan véték lenne Isten, de főkép a pap előtt, kivévén, ha ez nem épen az ő számára történik.

A tutajról, ha egy kis örvény ragadja meg azt, vagy egy gyenge árviz megtalálja lepni, hamarabb megugrik a miveletlen, ügyetlen munkás, mint egy más okosabb, ügyesebb. S inkább veszni hagy ott néha ezereket, hogysem önmaga által is kétségbevont ügyessége által megmenteni igyekezve, életét kockáztassa érte.

Többet és többet lehetne részletekben is felhozni azon példák közül, melyek mind a mellett szólanak, hogy „vajha minél fejlettebb, miveltebb lenne minden erdőgazdaság körében a lakosság!“ A mi, hogy megtörténjék, erre nekünk erdészeknek is a szakunk érdekei által kiszabott határokon belül közreműködni hazafiui kötelességünk.

Nagy Gyula.